

1. Ігнатенко К. В. Сутність та структура готовності прийомних батьків до виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. *Електронне наукове фахове видання «Науковий вісник Донбасу». Педагогічні науки.* 2010. № 4 (12). URL: <http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/NN12/> (дата звернення: 11.08.2024).

2. Мухіна Н. В. Психолого-педагогічні аспекти становлення дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, до умов життя в сім'ї. *Педагогічна освіта: теорія і практика.* 2005. №3. С. 52–56. 2.

3. Пеша І. В. Соціальний захист дітей-сиріт та дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, (проблеми реформування). К.: Логос, 2000. 136 с.

4. Попов Д. О. Соціально-педагогічні умови становлення дитини в прийомній сім'ї. *Збірник матеріалів Всеукраїнської студентської інтернет-конференції «Соціальна робота: виклики сьогодення» (м. Полтава, 25 квітня 2023 р.)* Полтава: Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2023. С. 51-54.

5. Про охорону дитинства. Закон України від 26 квітня 2001 р. № 2402-III. *Збірник нормативно-правових актів у сфері захисту прав дітей.* К.: Дитячий фонд ООН „Юнісеф”, 2022. 318 с.

6. Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми: посіб. у 2-х ч.; Ч. 2 *Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми / А. В. Аносова, О. В. Безпалько, Т. П. Цюман та ін. / За заг. ред.: Т. В. Журавель, З. П. Кияниці.* Київ, 2017. 352 с.

7. Штокалюк Ю. Війна і сирітство: скільки дітей в Україні залишилися без батьків та як змінився рівень їхнього усиновлення. *Юридична газета online.* 26 травня 2023 р. URL: [Війна і сирітство: скільки дітей в Україні залишилися без батьків та як змінився рівень їхнього усиновлення. Юридична Газета \(yur-gazeta.com\)](http://www.yur-gazeta.com) (Дата звернення: 12.12.2023.).

Степан Ганджа,
*здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
спеціальність 231 Соціальна робота,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка*

ЗМІСТОВІ СКЛАДОВІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ (ВПО) В УКРАЇНІ

Постановка проблеми. Категорія «соціальний захист внутрішньо переміщених осіб (ВПО)» – це комплекс правових, економічних, соціальних та організаційних заходів, спрямованих на забезпечення основних прав, підтримки, адаптації та інтеграції людей, які змушені залишити свої місця постійного проживання внаслідок конфліктів, воєнних дій чи інших надзвичайних обставин. Саме тому, соціальний захист ВПО виступає як певний механізм реалізації їх прав, збереження та забезпечення людської гідності й сприяння повноцінному поверненню до нормального життя.

Виклад основного матеріалу. Актуальність проблеми соціального захисту ВПО полягає у актуалізації та загостренні соціальних, економічних, моральних, психологічних, правових проблем, а саме: масштабності переселення; відсутності стабільної роботи та соціальної підтримки; труднощами у доступі до медичних, освітніх та інших соціальних послуг, які є критичними для їх адаптації та інтеграції; відсутності наявності законодавчих актів, адже правовий статус ВПО не завжди чітко визначений, що ускладнює реалізацію їх прав; проблемності соціальної інтеграції за наявності психологічних проблем, включаючи стрес, тривожність і депресію, які потребують надання психологічної допомоги та підтримки.

Саме тому змістові складові соціального захисту внутрішньо переміщених осіб (ВПО) в Україні повинні охоплювати кілька ключових аспектів, які сприяють їх адаптації та інтеграції в новому соціальному середовищі. На нашу думку основні складові мають включати:

- правову допомогу, що ґрунтується на наданні юридичних консультацій та допомоги в оформленні документів, які підтверджують статус ВПО, а також допомоги в отриманні пенсій, соціальних виплат та інших пільг;
- фінансову підтримку, яка включає грошову допомогу, соціальні виплати, пільги на житло та комунальні послуги, а також програми підтримки для родин з дітьми;
- соціальні послуги, що охоплюють послуги соціального обслуговування, психологічну підтримку, програми реабілітації, а також доступ до освітніх та медичних послуг;
- програми працевлаштування та надання інформації про вакансії, навчальних курсів, програми перепідготовки, а також підтримка у відкритті власного бізнесу;
- підтримку в пошуку та забезпеченні тимчасового чи постійного житла, а також вирішення питань, пов'язаних із проживанням;
- доступ до освітніх установ, підтримку в інтеграції дітей ВПО в навчальні заклади, а також програми підвищення кваліфікації для дорослих;
- медичне обслуговування, що забезпечуватиме доступ до медичних послуг, включаючи профілактичні огляди, лікування, психічну підтримку та реабілітацію;
- соціальну інтеграцію, що сприятиме соціальній адаптації ВПО, включаючи культурні, спортивні та інші громадські ініціативи, що забезпечуватимуть знайомство з місцевою спільнотою;
- інформаційну підтримку з надання актуальної інформації про доступні послуги, права та можливості ВПО через інформаційні центри, веб-сайти та мобільні додатки [1; 2; 4].

Ці складові формують комплексну систему соціального захисту, що сприяє інтеграції внутрішньо переміщених осіб у нове соціальне середовище, покращує їх якість життя та забезпечує дотримання їхніх прав. Сама ж комплексна система соціального захисту внутрішньо переміщених осіб (ВПО) включає в себе інтеграцію змістових складових соціального захисту, які спрямовані на підтримку, адаптацію та інтеграцію ВПО в нових соціальних, економічних та культурних умовах. Основні складові такої системи включають: закони та нормативно-правові акти, що регламентують статус ВПО, їхні права та обов'язки; програми соціального забезпечення, які передають надання пільг, субсидій, а також соціальних виплат; програми медичного обслуговування, включаючи реабілітацію, лікування та профілактику захворювань; програми перепідготовки та професійного навчання для дорослих, що не вдалося їм знайти роботу; заходи, що забезпечують доступ до житла, роботи та інших соціальних ресурсів; системи моніторингу ефективності програми соціального захисту ВПО та збір даних про потреби та проблеми ВПО для корекції та удосконалення політики соціального захисту [1; 3; 5].

Зауважимо, що збір даних про потреби та проблеми внутрішньо переміщених осіб (ВПО) є ключовим етапом для ефективної корекції та удосконалення соціальної політики, спрямованої на їх підтримку. Цей процес дозволяє забезпечити точну та актуальну інформацію для прийняття управлінських рішень, які відповідають реальним потребам ВПО. Окрім того, основні аспекти збору даних включають: регулярне опитування та аналіз даних ВПО розробляють ключові проблеми; вивчення проблем інтеграції; оцінка психологічних та емоційних потреб ВПО, їхнього рівня стресу та травматизації, що допомагає в розробці програми психологічної підтримки. оцінка рівня зайнятості та економічної самодостатності ВПО, а також їх потреб у програмах перекваліфікації та підтримки підприємництва. Зібрані дані можуть використовуватися для: корекції вже існуючих програм допомоги ВПО; розробки нових політик і заходів; спрямування ресурсів у найбільш критичні напрями; інформування громадськості та міжнародних партнерів про реальні потреби і стан ВПО в країні.

Висновки. Таким чином, проблема соціального захисту ВПО є надзвичайно актуальною і вимагає зусиль з боку держави, громадських організацій, міжнародних структур та суспільства загалом для забезпечення ефективних рішень і підтримки цієї вразливої категорії. Завдяки проанонсованій комплексній системі соціального захисту та ефективному управлінні політикою щодо ВПО, постійний збір та аналіз даних для своєчасного та адекватного реагування на їхні проблеми, ВПО отримує необхідну підтримку для відновлення свого життя, ефективної корекції та удосконалення соціальної політики.

Список використаних джерел:

1. Боняк В. О Соціальний захист внутрішньо переміщених осіб: сучасний стан та перспективи удосконалення. Юридичний науковий електронний журнал. 2023.

№ 6. С. 20-22. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-6/1> (дата звернення: 20.10.2024).

2. Бриндіков Ю. Соціальний захист внутрішньо переміщених осіб // Соціальна робота: виклики сьогодення : збірник наукових праць за матеріалами X Міжнародної науково-практичної конференції. Тернопіль : ТНПУ імені В. Гнатюка, 2021. С. 14-17. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/22849> (дата звернення: 20.10.2024).

3. Кульчицький Т. Р. Особливості регулювання правових проблем соціального захисту внутрішньо переміщених осіб в Україні / Т. Р. Кульчицький // Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України: Збірник наукових статей. 2018. Вип. 46. С.133-145.

4. Лішик О. П. Проблеми соціального захисту внутрішньо переміщених осіб в Україні. Публічне управління і адміністрування в Україні. 2019. № 10. С. 86-89. URL: <http://www.pag-journal.iei.od.ua/archives/2019/10-2019/17.pdf> (дата звернення: 22.10.2024).

5. Павлюк Т., Середницька Л. Соціальна підтримка та соціальні послуги внутрішньо переміщеним особам в умовах війни. Економіка та суспільство. 2023. № 50. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-17> (дата звернення: 25.10.2024).

*Юрій Гнатишин,
здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
спеціальність 231 Соціальна робота,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка*

АКТУАЛЬНІСТЬ КОМПОНЕНТІВ МЕДІАТОРСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦЯ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ

Постановка проблеми. Важлива роль у забезпеченні стійкості суспільних взаємин відводиться працівникам соціальної сфери, які, в свою чергу, покликані розв'язувати конфлікти, що виникають серед різних груп населення. Саме тому сьогодні готують спеціалістів соціальної роботи, які повинні володіти медіаторськими компетентностями, адже сучасним фахівцям необхідними є знання в галузі профілактики конфліктів [1].

Виклад основного матеріалу. Медіаторська компетентність – це сукупність знань, умінь, навичок й особистісних якостей, які би дозволили соціальному працівнику ефективно виступати посередником та впевнено діяти в конфліктних ситуаціях, проте, як вважає Р. Дарендорф, є не лише негативні сторони конфлікту, а й позитивні. Класик конфліктології звернув увагу, що конфлікт, може бути і джерелом інновацій, і джерелом соціальних змін [3].